

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

w sprawie z wniosku "S." PSS Powszechnej Spółdzielni Spożywców
w H.

przy uczestnictwie G. B. i in. , o zniesienie współwłasności i dział spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 września 2013 r.,

zażalenia uczestników postępowania M. J. N., P.W. O. i E.U. O.

na postanowienie Sądu Okręgowego w B.

z dnia 29 marca 2013 r,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 września 2012 r. Sąd Rejonowy w B. oddalił wniosek Społem PSS Powszechnej Spółdzielni Spożywców w H. o zniesienie współwłasności bliżej określonej we wniosku nieruchomości położonej w H. przy ul. K. , o dział spadku po W. i M. O. oraz o częściowy dział spadku po ich nieżyjących następcach prawnych, wskazanych we wniosku.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że wnioskodawczyni, która nabyła od spadkobierców W. i M. małżonków O. udział w spadkowej nieruchomości, nie ma

legitymacji do wystąpienia z wnioskiem o dział spadku po małżonkach W. i M. O. ani po ich następcach prawnych. Stwierdził, że nie ma także legitymacji do żądania zniesienia współwłasności przedmiotowej nieruchomości, gdyż rozporządzenie przez spadkobierców udziałami w tej nieruchomości należącej do spadku po W. i M. małż. O. było, zdaniem Sądu Rejonowego, bezskuteczne w świetle art. 1036 k.c., co podważa status wnioskodawczyni jako współwłaścicielki nieruchomości i możliwość żądania przez nią zniesienia współwłasności tej nieruchomości.

W wyniku apelacji wnioskodawczyni Sąd Okręgowy w B. postanowieniem z dnia 29 marca 2013 r. uchylił orzeczenie Sądu pierwszej instancji w punkcie I w części oddalającej wniosek o zniesienie współwłasności oraz w punktach II, III, IV i V i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, oddalając apelację w pozostałej części.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawczyni nie ma legitymacji do żądania działu spadku po wskazanych we wniosku spadkobiercach i dlatego oddalił apelację w części zaskarżającej oddalenie wniosku o dział spadku.

Nie podzielił natomiast stanowiska Sądu Rejonowego o braku legitymacji wnioskodawczyni także do żądania zniesienia współwłasności nieruchomości, w której udziały nabyła od spadkobierców jej współwłaścicieli. Powołał się w tym zakresie na ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego, potwierdzone w uchwale z dnia 21 stycznia 2011 r., III CZP 118/10 (OSNC 2011/9/98), zgodnie z którą zniesienie współwłasności nieruchomości należącej do spadkobierców oraz niebędącego spadkobiercą nabywcy udziału w nieruchomości może nastąpić także na wniosek tego nabywcy na podstawie art. 210 i nast. k.c. oraz art. 617 k.p.c., bowiem w świetle art. 1036 k.c. nabywca udziałów w nieruchomości spadkowej staje się jej współwłaścicielem, a zatem jest legitymowany do żądania zniesienia współwłasności nieruchomości. W postępowaniu o zniesienie współwłasności takiej nieruchomości sąd nie może badać zarzutów wywodzonych z art. 1036 k.c., a więc nie może badać, czy zbycie udziałów w spadkowej nieruchomości jest

bezskuteczne w stosunku do spadkobierców, którzy nie wyrazili zgody na rozporządzenie udziałem w spadkowej nieruchomości.

Sąd Okręgowy stwierdził zatem, że wnioskodawczyni jest legitymowana do żądania zniesienia współwłasności przedmiotowej nieruchomości i Sąd Rejonowy powinien był rozpoznać merytorycznie ten jej wniosek, przeprowadzając odpowiednie postępowanie w tym zakresie. Ponieważ tego nie uczynił, nie rozpoznał istoty sprawy, co spowodowało konieczność uchylenia zaskarżonego postanowienia na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w części oddalającej wniosek o zniesienie współwłasności oraz orzekającej o kosztach postępowania i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Od powyższego postanowienia wnieśli zażalenie uczestnicy postępowania: M. J. N., P. W. O. oraz E. U. O., zarzucając naruszenie art. 386 § 4 w zw. z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. przez bezpodstawne uznanie, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, podczas gdy w ocenie skarżących Sąd ten rozpoznał istotę sprawy, gdyż orzekł merytorycznie o żądaniu wnioskodawczyni. Zdaniem uczestników przyczyną uchylenia postanowienia Sądu pierwszej instancji były w istocie wady postępowania dowodowego i brak odpowiednich ustaleń faktycznych w kwestii zniesienia współwłasności nieruchomości, co nie stanowi nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. i nie uzasadnia wydania postanowienia kasatoryjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Zgodnie z powszechnie przyjętym stanowiskiem Sądu Najwyższego, „nierozpoznanie istoty sprawy”, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. zachodzi między innymi wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie rozpoznał merytorycznie zgłoszonego żądania przyjmując brak legitymacji procesowej którejkolwiek ze stron, a sąd drugiej instancji oceny tej nie podzielił. Dochodzi bowiem wówczas do oddalenia żądania bez jego merytorycznej oceny, a więc w istocie do nierozpoznania przez sąd tego żądania (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 14 maja 2002 r.

V CKN 357/00, z dnia 9 listopada 2012 r. IV CZ 156/12 i z dnia 15 lutego 2013 r. I CZ 186/12, niepubl.).

Sytuacja taka miała miejsce w rozpoznawanej sprawie, w której Sąd pierwszej instancji oddalił wniosek o zniesienie współwłasności przedmiotowej nieruchomości nie dlatego, że uznał go za merytorycznie nieuzasadniony lecz dlatego, że stwierdził, iż wnioskodawczyni nie ma legitymacji do wystąpienia z takim żądaniem. Nie rozpoznał zatem merytorycznie tego wniosku, a więc nie rozpoznał istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. Skoro zatem Sąd drugiej instancji nie podzielił stanowiska o braku legitymacji wnioskodawczyni do żądania zniesienia współwłasności, obowiązany był, zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., uchylić postanowienie Sądu pierwszej instancji w tej części (oraz w części orzekającej o kosztach postępowania) i przekazać sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 394¹ § 1¹ k.p.c. oddalił zażalenie.